

ዳኞች፡- ዓሊ መሀመድ

ተሽሊት ይመስል

ተፈሪ ገበየሁ

ቀነዓ ቁጣታ

ፀሐይ መንክር

አመልካች፡- የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን - አልቀረቡም።

ተጠሪ፡- ዲኖ ኮንስትራክሽን ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር - አልቀረቡም።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

1. ጉዳዩ የቀረበው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የፍታብሔር ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተጠሪ ለአመልካች መክፈል የሚገበው የመኪኖች ዋጋ እንደገና ተጣርቶ ሊወሰን ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ በሕግአግባብ የተሰጠ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በሰበር አጣርቶ ለመወሰን ነው። ጉዳዩ በተጠሪ ሥም፤ በአመልካች ገንዘብ፤ ተጠሪ የሚሠራውን መንገድ ለመቆጣጠር አመልካች ለቀጠራቸውን ተቆጣጣሪ መሀንድሶች አገልግሎት ሲሰጡ የቆዩ የሰሌዳ ቁጥር 3-43969 ኢ.አ እና የሌዳ ቁጥር 3-43997 ኢ.አ የሆኑ መኪኖች አመልካች ለመረከብ ያቀረበውን ክስና የዳኝነት ጥያቄ የሚመለከት ነው።
2. ተጠሪ ከላይ ቁጥራቸው የተገለፁትን መኪኖች የሥር ከሳሽ /አመልካች/ብር 1,185,688.16 /አንድ ሚሊዮን አንድ መቶ ሰማንያ አምስት ሺህ ስድስት መቶ ሰማንያ ሥምንት ብር ከአስራ ስድስት ሣንቲም/ ለተጠሪ ሰጥቶ፤ የተገዙና መኪኖቹ አመልካች ለመደባቸው ተቆጣጣሪ መሀንዲሶች አገልግሎት ሲሰጡ የቆዩ መሆናቸውን ገልጻል፤ ሁለቱም መኪኖች የድርጅቱን ሥራ በመምራት ላይ እያሉ የተገለፀው ሙሉ በሙሉ ከጥቅም ውጭ ሆነዋል። ይህንን ዕውነታ ተከላሽ የሚያውቀው ሲሆንአዋሽ ኢንሹራንስ /አ.ማ/ ሊያረጋግጠው የሚችለው ፍሬ ነገር ነው። ተከላሽ መኪኖች አገልግሎት የሰጡት ሶስት ዓመት ከሥምንት ወር ዲፕሪሴሽን ዋጋ ተጠቅሶ ቀሪውን ለከላሽ ለመክፈል በዕሉፍ ጥያቄ አቅርቧል። በሌላ

በኩል የመኪኖቹ ዋጋ በፊት ከተገዙበት ከአጥፍ በላይ ስለጨመረ ልዩነቱን ከሳሽ ሸፍኖ አዲስ መኪኖች ገዝተው እንዳስረክበው ጥያቄ አቅርቦለታለሁ በማለት ተከራክሯል።

3. የሥር ፍርድ ቤት ተጠሪ ለአመልካች የተስማማው መኪኖቹን እንደሆነና መኪኖቹ ተገልብጠው ከጥቅም ውጭ በሆኑ የአገልግሎት ቅናሽ ከዋጋቸው ቅናሽ የሚደረግ ስለመሆኑ አመልካችን ተጠሪ ያልተስማሙ መሆኑን ገልጾ፣ ተጠሪ መክፈል የሚገባው መኪኖቹ በወቅቱ ገበያ የሚያወጡትን ገንዘብ መሆን አለበት። ተጠሪ የሶስት አመት ከስምንት ወር የአገልግሎት ቅናሽ ከዋጋቸው ላይ ይደረግልኝ በማለት የተከራካሪ ቢሆንም፤ መኪኖቹ በአደጋ ሙሉ በሙሉ በመውደማቸው፣ ለመኪኖቹ የመድን ሽፋን የሰጠው የኢንሹራንስ ድርጅት፤ አመልካች ክስ ካቀረበበት ገንዘብ ያሰ ገንዘብ የከፈለው መሆኑን፤ በማስረጃ አላረጋገጠም። ከዚህ በተጨማሪ የመኪኖቹ ግምት እንዲሰራ ትእዛዝሰጥቸ የሰሌዳ ቁጥር 3-43969 ኢ.አ ብር 780,000 /ሰባት መቶ ሰማንያ ሺህ ብር/የሚያወጣ እንደነበርና የሰሌዳ ቁጥር 3-43997 ብር 820,000 / ሥምንት መቶ ሃያ ሺህ ብር/ያወጣ እንደበር ቢርቢስ ገዝሙ የንብረት ጉዳት ገማቸ ሪፖርት አቅርቦልኛል። ይህም አመልካች ተጠሪ እንዲከፍለው የጠየቀው ብር 118568348/አንድ ሚሊዮን አንድ መቶ ሰማኒያ አምስት ሺህ ስድስት መቶ ሰማኒያ ሶስት በር ክርባ ሥምንት ሣንቲም/ መኪኖቹ በወቅቱ ከሚያወጡት ዋጋ በታች በመሆኑ ይህንን ገንዘብ ክስ ካቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ፤ ከዘጠኝ ፐርሰንት ወለድ ጋር ይክፈል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

4. ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ አቅርቧል። ይግባኝ ሰሚ ችሎት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ፤ በአንድ በኩል መኪኖቹ በደረሰባቸው አደጋ ምክንያት በመውደማቸው ይግባኝ ባዩ /ተጠሪ/ የመድን ሽፋን ከሰጠው የኢንሹራንስ ድርጅት አመልካች የመልስ ሰጭ እንዲቀበል ማድረግ ሲገባው ራሱ ተቀብሎ ወስኗል ካለ በኋላ፤ በሌላ በኩል ባለሙያው የመኪኖቹ ዋጋ እየጨመረ እንደሚሂድ ታሳቢ በማድረግና የመኪኖቹን የአገልግሎት እርጅና ቀናሽ ታሳቢ ሳይደርግ ግምቱን ሠርቶ ማቅረቡ ስህተት ያለበት ነው በማለት የመኪኖቹ ዋጋበሌላ ገለልተኛ ባለሙያ ተሠርቶ እንዲቀርብ በማድረግ፤ የሥር ፍርድ ቤት ይግባኝ ባይ ለመልስ ሰጭ ሊከፍል የሚገባውን የገንዘብ መጠን ውሳኔ ይሰጥበት በማለት በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 343/1/ መሠረት መልሶልኮለታል።

5. አመልካች ውሳኔ ያረፈበት ገንዘብ ባለሙያ ገምቶ ካቀረበው ያነሰ ሆኖ እያለና፤ የመኪኖች ዋጋ የእርጅና ተቀንሶ ተጠሪ የሚከፍል ስለመሆኑ አመልካችና ተጠሪ በተዋዋሉት ውሉ ላይ ባልተገለፀበትና ባልተስማማንበት ሁኔታ፤ የባለሙያ ግምት ውድቅ ለማድረግ ወደ ምክንያት ሳይኖረው ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሥር ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ መሻሩና ወደ ሥር ፍርድ ቤት ሌላ የባለሙያ ግምት እንዲያሰራ ጉዳዩ መልሶ መላኩ መሠረታዊ የህግ ስህተት

ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል። ተጠሪ ተፈልጎ ሊገኝ ያልቻለ መሆኑን አመልካች የቃለመሀላ ማመልከቻ በማቅረቡ ህዳር 15 ቀን 2009 ዓ.ም በታተመው አዲስ ዘመን ጋዜጣ ጥሪ ተደርጎለት ባለመቅረቡ፣ መልስ የመስጠት መብቱ ታልፏል።

6. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና አመልካች የቀረበው የሰበር አቤቱታ ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካች ተጠሪ መኪኖቹን እንዲመልስለት መኪኖቹን መመለስ የማይችል ከሆነ መኪኖቹን ለመግዛት የሰጠውን ገንዘብ እንዲከፍል የዳኝነት ጥያቄ አቅርቧል። ተጠሪ መኪኖቹ በአደጋ የወደም ለመሆኑ መኪኖቹን በአካል ላስረክበው አልችልም። ተመሳሳይ ይዘት ያላቸው መኪኖች ገዝቶ ለአመልካች ለመተካት፣ የመኪኖቹ ዋጋ ከእጥፍ በላይ ያደገ ስለሆነ፣ ቀሪውን ዋጋ ከላሽ አመልካች ችሎ ገዝቶ እንድተካለት ጥያቄ አቅርቤያለሁ። የመኪኖቹ የእርጅናና የአገልግሎት ዋጋ ቅናሽ ተደርጎልኝ የመኪኖቹን ዋጋ ልክፈል የሚል መከራከሪያ አቅርቧል። ይህ የተጠሪ ክርክር በጉዳት ካሳ ምክንያት የወደሙት መኪኖች፣ በአደጋው ምክንያት ከጥቅምውጭ በሆኑበት ወቅት መኪኖቹ ከተገቡበት ዕጥፍ የሆነ የገበያ ዋጋ የነበራቸው መሆኑን የሚያረጋግጥ መከራከሪያ መሆኑን የሚያሳይ ነው።

7. ከላይ ከተገለፀው በተጨማሪ መኪኖቹ በአደጋው ሙሉ በሙሉ ወደመው አገልግሎት ውጭ በመሆናቸው ምክንያት፣ ተጠሪ ለመኪኖቹ የመድን ሽፋን ከሰጠው የኢንሹራንስ ድርጅት፣ የመኪኖቹ የሚከፈለውን የመድን ገንዘብ የተቀበለ መሆኑ ተረጋግጧል። ለመኪኖቹ የመድን ሽፋን የሰጠው ድርጅት መኪኖቹ ሶስት ዓመት ከስምንት ወር አገልግሎት ከሰጡ በኋላ በአደጋ ምክንያት ከጥቅም ውጭ በመሆናቸው ምክንያት ለተጠሪ የከፈለው ገንዘብ፣ አመልካች ተጠሪ እንዲከፍለው በክሱ ከጠየቀው ገንዘብ ያነሰ መሆኑን በማንሣት ተጠሪ ያቀረበው ክርክር የለም። በአንፃሩ ተጠሪ የኢንሹራንስ ድርጅቱ ለመኪኖቹ የከፈለው ምን ያህል እንደሆነ ለሥር ፍርድ ቤትም ሆነ ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ባቀረበው ክርክር አልገለፀም። ተጠሪ የኢንሹራንስ ድርጅቱ ለመኪኖቹ የከፈለው አመልካች በክሱ ከጠየቀው ገንዘብ በታች መሆኑን እስካላስረዳና በተቃራኒው ከኢንሹራንስ ድርጅቱ የተከፈለውን ገንዘብ ለመግለፅ ፈቃደኛ ካልሆነ፣ ተጠሪ መኪኖቹ ላይ በደረሰው አደጋ ከኢንሹራንስ ድርጅቱ የተከፈለው ገንዘብ አመልካች በክሱ ከጠየቀው ገንዘብ ያልተናነሰ ወይም ከዚህ በላይ ነው የሚለውን የህሊና ግምት ለመያዝ የሚያስችል ነው።

8. ሶስት ዓመት ከስምንት ወራት ካላገለገሉ በኋላ የመገልበጥ አደጋ ደርሶባቸው ከአገልግሎት ውጭ የሆኑት መኪኖች፣ በወቅቱ የነበራቸው የገበያ ዋጋና የቅሪት ዋጋቸው ምን ያህል እንደሆነ የሥር ፍርድ ቤት ገለልተኛ ባለሙያ መድቦ አሰርቷል። የተመደበው ባለሙያ የመኪኖቹን ዋጋ የገመተው መኪኖቹ ከፋብሪካ ተመርተው እንደመጡ አዲስ መኪኖች

በማድረግ ሳይሆን መኪኖቹ ሶስት ዓመት ከሥምንት ወራት አገልግለው በሚኖራቸው ይዘታ፣ መኪኖቹ ሶስት ዓመት ከሥምንት ወር አገልግሎት ሰጥተው የሚያወጡትን ዋጋ መሠረት በማድረግ እንደሆነ ከሥር ፍርድ ቤት ውሳኔና አመልካች ካቀረበው ክርክር ተረድተናል። ከዚህ በተጨማሪ ገለልተኛ የንብረት ገማች የሆነው ባለሙያ ያቀረበውን የመኪኖች ዋጋ ግምት ተጠሪ የሌላ የባለሙያ ግምት ወይም የተሻለ ዕውቀትና ክህሎት ያለው ባለሙያ የሙያ ምስክርነት እንዲሰጥ በማድረግ አላስተባበለም። ከዚህ አንፃር ሲታይ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ባለሙያው መኪኖቹ የሰጡትን አገልግሎት ከግንዛቤ ውስጥ ሳይሰጥ የመኪኖቹን ግምት ሠርቶ እንዳቀረበ አድርጎ በመውሰድ ጉዳዩ እንደና በባለሙያ ይገመት በማለት የሰጠው ውሳኔ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 136/1/ እና የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 343/1/ ድንጋጌዎች መሠረታዊ ዓላማ ያላገናዘበና የሥር ፍርድ ቤት በጭብጥነት ይዞ ያላጣራው ምንም አይነት ፍሬ ጉዳይ ሳይኖረው ያለበቁና ህጋዊ ምክንያት የተጣራውን ፍሬ ነገር በድጋሚ እንዲያጣራ የሰጠውና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ውሳኔ ነው በማለት ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የፍታብሔር ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 120329 የካቲት 22 ቀን 2008 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ በድምፅ ብልጫ ተሸሯል።
2. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 138747 የሰጠው ውሳኔ በድምፅ ብልጫ ፀንቷል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአራት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የልዩነት ሐሳብ

ስሜ በተራ ቁጥር ሁለት የተመዘገቡት ዳኛ የሥራ ባልደረቦቹ በሰጡት ውሳኔ ላይ ሥነ ሥርዓታዊ በሆነ ጉዳይ ባለመስማማት የልዩነት ሐሳቤዩን እንደሚከተለው አስፍራለሁ።

ከክርክሩ ላይ መዝገብ እንደሚቻለው አመልካች እና ተጠሪ በሚከራከሩበት የተሸርካሪዎች ዋጋ ክፍያ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊከፍል ይገባል ያለው መጠን ለይቶ የወሰነ ቢሆንም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተሸክርካሪዎች በገበያ ላይ የሚኖራቸው ዋጋ በገለልተኛ ገማች ተጠንቶና ተገምቶ

እንዲቀርብ በደድረና ሲከፈል የሚገባው የገንዘብ መጠን ይወሰን ዘንድ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 343/1/ መሰረት ለስር ፍርድ ቤት መልሶታል። በተያዘው ጉዳይ ፍሬ ነገሩ ከመታየቱ በፊት ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት ብቁ መሆን አለመሆኑን መታየት ነበረበት። ከመዝገቡ እንደሚታየው የሥር ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ጉዳዩ በነጥብ የመለሰው በመሆኑ ጉዳዩ የመጨረሻ ውሳኔ አግኝቷል ለማለት አይችልም። በእርግጥ የሰበር ሰሚ ችሎቱ እንደመጨረሻ ውሳኔ በሚታይ ትእዛዞች ላይ መዝገቦችን እየመረመረ ውሳኔ የሰጠበት ሁኔታ ያለ ስለመሆኑ የሚያከራክር ጉዳይ ቢሆንም በተያዘው ጉዳዩ ግን ሊጣሩ የሚገባቸው ነጥቦች ተለይተው ለሥር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተመለሰ በመሆኑ የሥር ፍርድ ቤቶች አጣርተው የሚሰጡት ውሳኔ ሳይታወቅ ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ብቁ ነው ተብሎ መቅረቡ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80/3/ /ሀ/ እና አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10/2/ ድንጋጌዎች መሠረታዊ ይዘትና መንፈስ ያገናዘበ ሆኖ አልተገኘም። በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80/3//ሀ/ እና አዋጅ ቁጥር 25/88 አንቀጽ አንድ ጉዳይ ለዚህ ችሎት ብቁ የሚሆነው መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት የመጨረሻ ውሳኔ /any final court decisions/ መስጠቱ ሲረጋገጥ ብቻ ነው። በተያዘው ጉዳይ የይግባኝ ሂደቱን ያጠናቀቀ ጉዳይ ለሰበር መቅረቡ እንዲሁም ይህ ችሎትም ለሥር ፍርድ ቤት በነጥብ የተመለሰው ጉዳይ ተመልክቶ መወሰኑ ከላይ የተጠቀሱትን የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስትና አዋጅ ቁጥር 25/88 የላገናዘበ በመሆኑ ጉዳዩ ለሰበር ብቁ አይደለም ተብሎ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት በሐሳብ ተለይቻለው።

የማይነበብ የአንድ ዳኛ ፊርማ አለበት።

ብ/ግ